

СЕМЕНЕНКО И. Е. Элементы этапа адаптации технологии педагогического сопровождения специальной подготовки иностранных студентов в высших технических учебных заведениях.

Рассматривается технология педагогического сопровождения профессиональной подготовки иностранных студентов высших технических учебных заведений. Технология включает три этапа: адаптации, интенсификации и идентификации. Обоснована сущность этапа адаптации. В статье дан короткий анализ элементов технологии педагогического сопровождения. Технология освещается как ресурс эффективной организации процесса адаптации. Без этого невозможна самореализация иностранных студентов в структуре профессионального образования. В качестве элементов технологии рассматривается, в частности, диагностика готовности к учебно-профессиональной деятельности.

Ключевые слова: технология педагогического сопровождения, этапы профессионального обучения, иностранные студенты, адаптация.

SEMENENCO I. E. The elements stage adaptation technology of the pedagogical support for professional training of foreign students studying in higher educational technical establishments.

Technology of the pedagogical support for professional training of foreign students studying in higher educational technical establishments is considered. The technology consists of three stages: adaptation stage, intensification stage and identification stage. The essence of the stage of adaptation is substantiated.

The article presents a brief analysis of elements that are included into the technology of pedagogical support. Technology is highlighted as a resource of the efficient organization of the adaptation process. Self-realization of foreign students in the structure of vocational education is not possible without it.

Diagnosis of readiness for educational and professional activities is considered as the element of the technology.

Keywords: technology of pedagogical support, stages of vocational training, foreign students, adaptation.

**Червінська Л. М., Бочарова І. В.
Київський національний економічний
університет імені Вадима Гетьмана**

ГЛОБАЛЬНО-ОРІЄНТОВАНІ НАВЧАЛЬНІ ПРОГРАМИ З ФАХОВОЇ АНГЛІЙСЬКОЇ МОВИ ЯК ГОЛОВНА ВИМОГА СУЧАСНОЇ ОСВІТИ

Стаття розглядає деякі підходи до розробки навчальних академічних програм з фахової іноземної мови. Аналізуються труднощі впровадження програм з фахових дисциплін на початковому етапі навчання у ВНЗ як в цілому, так і на прикладі навчальних академічних програм з фахової англійської мови зокрема.

Ключові слова: глобальна орієнтація, академічна програма, когнітивний, холістичний, функціональні навички, компетенції.

Важливим є визначення підходу до глобально-орієнтованої програми з іноземної мови з самого початку вивчення курсу. Початковий етап будь-якого курсу з іноземної мови, а в КНЕУ викладається декілька таких дисциплін, має певну низку проблем. На відміну від таких дисциплін, як

основи економічної науки або історія суспільства, іноземна мова не є органічно глобальною дисципліною. Більш того, через брак достатнього рівня вокабуляру та функціональних структур на першому етапі, практично неможливо взагалі вводити саме поняття “глобальний” в курс фахової іноземної (англійської мови) на початку її вивчення.

Спочатку спробуємо розділити поняття “*global topics*” від “*global content*”. Глобальний контент включає глобальну тематику та проблеми, однак охоплює набагато ширші території, такі як комунікативні та соціальні навички та бачення світу з певної перспективи. Тому програми з фахової іноземної мови повинні фокусуватися не тільки і не стільки на засвоєнні саме фаху іноземною мовою, а базуватися на історії, економіці, політичних науках та екології, тобто такому контенті, який дає глобальне бачення проблем сучасного світу. На жаль, такі важливі території, як математика, поезія, медицина або міфологія, без яких немає цілісної картини світу, залишаються за межами програм. Крім того, такі важливі речі, як бажання навчатися та розвиватися самостійно та самостійно оцінювати свій власний розвиток та його місце в глобальному середовищі, також залишаються за межами вивчення фахової іноземної мови на початковому етапі саме через відсутність мовної компетенції. Негативні тенденції в освітянській галузі та погіршення якості загальної середньої освіти в Україні за останні роки [1] суттєво гальмують запровадження інноваційних глобально-орієнтованих навчальних програм в цілому.

Глобалізація освіти має здійснюватися на трьох основних рівнях:

1. Формування особистісного ставлення до глобальних проблем (*attitude formation*).

2. Трансформація, класифікація, аналогія або рівень універсальних когнітивних чинників (*cognitive universals*).

3. Глобальний потенціал дисципліни (*inner global potential*) [2].

Програма з фахової іноземної мови в економічному ВНЗ, як будь-яка навчальна програма, включає дві основні цінності: базові навички та функціональні навички і вміння, або компетенції. Під базовими вміннями ми розуміємо здатність студентів виконувати певні операції більш-менш автоматично, при цьому досягаючи певної значимої цілі. Компетенції – це здатність студента діяти в реальній життєвій ситуації, яка є головним мотиватором вирішувати проблеми, приймати вірні рішення та досягати мети. Компетенції можна розвивати та вдосконалювати протягом всього життя, однак при розробці навчальних програм з фахової іноземної мови ми повинні розуміти, що структура функціональних навичок та вмінь є головним чинником того, щоб набуті студентом вміння та навички, працювали в реальній життєвій практиці. Функціональні вміння можна розділити на специфічні (пов’язані з предметом) та універсальні. Наприклад, в іноземній мові специфічними компетенціями можна вважати вживання адекватних мовних функцій, таких як *congratulations*, *apology*,

refusal, regret. Що стосується універсальних навичок або компетенцій, які мають бути закладені в програму з фахової іноземної мови, вони наступні:

1. Визначати предмети або явища та вміти порівнювати, розрізняти їх.
2. Вибирати найбільш прийнятну характеристику предмета або явища.
3. Формулювати власну думку та надавати аргументи на її підтримку.
4. Давати визначення предмету або явищу з економічного фаху.
5. Давати класифікацію економічних явищ згідно з певними критеріями або знаходити надійні критерії класифікації певних економічних предметів та явищ.
6. Підсумовувати інформацію, ілюструючи її фактами та думками, що пов'язані з нею.

Оскільки універсальні компетенції так чи інакше пов'язані з інтелектуальною діяльністю, програми повинні передбачати розвиток інтелектуальних вмінь та навичок. Наприклад, підсумовування інформації передбачає вміння вибирати необхідні факти та думки та узагальнювати (а потім презентувати в формі стислого монологу), що, в свою чергу, передбачає вміння трансформувати текст оригіналу (перекладувати). Все це має бути враховане при розробці програм з фахової іноземної мови, особливо на початковому етапі. Програми з фахової іноземної мови для студентів 1-2 курсів КНЕУ спрямовані на досягнення певних мовних та фахових компетенцій, тобто є прагматичними та глобально-орієнтованими. Тому програми мають забезпечити досягнення наступних цілей:

1. Засвоїти певні навички, які формують достатній рівень загальних компетенцій, необхідних для подальшого вивчення фаху іноземною мовою.
2. Набути систематизованих знань, особливо “*metalanguage*” предмету (фахова іноземна мова), що забезпечить розвиток комунікації з тематики фахових дисциплін (економіка підприємства).
3. Навчити студентів вчитися, тобто набувати певні навички та вміння.
4. Створити систему взаємовідносин всіх задіяних у процес навчання, а саме: викладач – група, викладач – студент, студент – студент, студент – група. Головною метою є досягнення такого рівня комунікації, коли академічна група є мініатюрою (симулякром) суспільства.
5. На базі матеріалу фахової англійської (іноземної) мови розвивати інтелектуальні дії, які є фундаментальними для універсальних інтелектуальних умінь та навичок.
6. Створити передумови, які дозволять бачити світ через вивчення предмету.
7. Сприяти холістичному сприйняттю світу.

Тепер розглянемо кожну з поставлених до програми цілей окремо.

Мета 1. Формування загальних компетенцій. На початковому етапі вивчення фахової іноземної мови треба враховувати обмеженість знань студентів саме з фаху, тому вибір матеріалу має бути досить обережним. Матеріал не може бути переобтяжений фактами та ідеями, які є занадто

професійними для студентів 1 курсу. Однак ті, що входять до програми, повинні мати прикладний до реального життя характер.

Мета 2. Набуття “*metalanguage*” предмету. Це буде сприяти розумінню концепцій предмету (економічні науки та дисципліни), що, в свою чергу, є інструментом когнітивного процесу. Наприклад, *inflation, deflation, macroeconomics, microeconomics*. Ми називаємо сукупність цих концепцій *metalanguage*, тому що вони допомагають описувати явища як в рамках певної дисципліни, так і в інших галузях знань. Наприклад, *money inflation* та *inflation of human values*. Тут треба зауважити, що ми маємо справу з мета-концепціями, цінність яких збагачується через міжпредметні зв'язки.

Мета 3. Вміння навчатися. Воно залежить від віку та досвіду студента. Враховуючи цю проблему, студент, по-перше, має навчитися спрямовувати своє звернення безпосередньо до співрозмовника, а не на середину аудиторії, де немає слухачів. По-друге, навчитися постійно користуватися словником, що, насправді, є проблемою для студентів початкового етапу (1-2 курси). По-третє, дуже важливим є навчити студентів управляти власним часом та не робити непотрібних зусиль, що може стати демотиватором у навчанні в подальшому. Крім того, дуже важливим є навчити студентів демонструвати набуті знання безпосередньо в аудиторії та оцінювати свій прогрес. Сучасний студент має вміти пояснювати певні речі іншим студентам.

Мета 4. Вміння досягати ефективних взаємовідносин в процесі навчання.

Студенти мають навчитися слухати, бути інтелектуально та емоційно розкутими, але одночасно відповідальними, мати адекватну самооцінку, що є проблематичним на початку вивчення предмета, та головне – працювати в команді, кооперуватися, не пригнічуючи ініціативу інших.

Мета 5. Розвиток інтелектуальних навичок. Задачі, які викладач ставить перед студентами на початку вивчення фахової іноземної мови, не мають бути складними. Наприклад, не можна пропонувати студентам давати визначення певних економічних явищ англійською мовою, однак можна запропонувати такі інтелектуальні завдання як *grouping, classification, analogy, problemsolving, decisionmaking*. Наприклад: *Name all the economic phenomena that describe infrastructure? (communal services, roads, shopping malls and outlets etc.)* або *Read this passage and decide whether the NBU should introduce a flexible exchange rate of UAH?*

Мета 6. Здатність бачити та сприймати світ через призму предмета. Програми з фахової іноземної мови мають бути націлені на наступне:

1. Студент має усвідомлювати, що кожна мова може виразити будь-яку ідею, що не існує титульних та другорядних або меншвартісних мов. Одночасно треба розуміти, що підстрочний переклад руйнує норми мови.

2. Правильно розуміти синонімію ідей та думок, які виражені різними вокабулярними засобами. Наприклад: *Hurry up! – Keep moving! Або FED –*

the Federal Reserve System – The NBU (the National Bank of Ukraine).

3. Усвідомлювати, що кожна мова розглядає світ дещо під іншим кутом. Наприклад: *Ми вирішили провести відпустку в санаторії в Карпатах. Санаторій* буде сприйматися англомовним або франкомовним співрозмовником як певна резервація, де лікують туберкульоз. При вивченні фахової англійської мови в КНЕУ студенти можуть стикатися з такими труднощами в розумінні понять *the FED (12 private banks) – The NBU (state institution)*, які, з точки зору економічної науки, виконують однакові функції.

4. Правильно сприймати правила вербальної поведінки. Дуже важливим є введення в програму з фахової іноземної мови матеріалу та вправ на правильне використання формальної та неформальної мови.

5. Запобігання лінгвістичному шовінізму. Наприклад, ігнорування артикля.

6. Правильне розуміння поняття акценту як фонетичного явища та розуміння відмінностей фонетичних систем рідної та іноземної (англійської) мов.

Мета 7. Холістичне сприйняття світу. Головною рисою глобального підходу до академічних навчальних програм є те, що, окрім фахового орієнтуру, програма повинна забезпечити цілісне бачення багатокольорового світу. Цього досить важко досягти, особливо на початковому етапі вивчення фахової дисципліни, оскільки дуже важко, а іноді і неможливо обговорювати глобально важливі економічні питання англійською мовою через брак знань у студентів. Але деякі речі можна робити на початковому етапі. Наприклад, інтенсивне запровадження економічного фахового (економічного) вокабуляру. Студенти відкривають для себе, що такі економічні явища як *crisis, stagnation, recession, deflation, economic indicators* та багато інших звучать майже однаково в рідній та англійській мовах, а значить різні культури впливають одна на одну, що сприяє цілісному баченню світу. Безумовно, що знання, які вчорашні студенти отримали в середній школі з різних предметів, та загальна гуманітарна підготовка є головним фактором успіху засвоєння фахових предметів у ВНЗ. Негативні явища в сучасній середній освіті України та її недоліки безумовно гальмують ефективне засвоєння фахових дисциплін вже на 1 курсі ВНЗ [3]. Програми з фахової іноземної мови в КНЕУ потребують неабияких фонових знань світової історії та економіки. Тому академічні програми з фахової англійської мови в КНЕУ надають певний час на заповнення цих прогалів в знаннях, однак нездатні повністю перебрати на себе завдання загальної середньої освіти, яка також має бути глобально-орієнтованою і відповідати викликам сучасного світу. Усвідомлення цього є не просто необхідним, але й критичним для стратегічного розвитку нашої країни та її національної безпеки в майбутньому.

Використана література:

1. Стріха М. Дзеркало тижня. – № 49. – Київ, 2013.
2. Колкер Я. М., Крючков В. А. та ін. A global Perspective as a Vehicle for Education. – Москва, 2005.
3. Згуровський М. Дзеркало тижня. – № 49. – Київ, 2013.

ЧЕРВИНСКАЯ Л. М., БОЧАРОВА И. В. Глобально-ориентированные учебные программы по английскому языку специальной направленности как главное требование современного образования.

Статья рассматривает некоторые подходы к созданию глобально-ориентированных академических программ по английскому языку как языку специальности. Авторы анализируют некоторые трудности внедрения как программ по специальности на начальном этапе обучения в вузе в целом, так и программ по английскому языку как языку специальности в частности.

Ключевые слова: глобальная ориентация, академическая программа, когнитивный, холистический, функциональные умения, навыки и компетенции.

SHERVINSKA L., BOCHAROVA I. Globally oriented syllabus of professional english as the requirement of global education.

The article examines the design of globally oriented syllabus of professional English at the initial level of higher learning. The authors analyze the difficulties of both professional programs and professional English academic programs implementation.

Keywords: global orientation, syllabus, cognitive, holistic, functional skills, competence.

УДК 378.147:373.3

Черненко Г. М.
ДВНЗ “Переяслав-Хмельницький державний педагогічний
університет імені Григорія Сковороди”

**ФОРМУВАННЯ ПРОФЕСІЙНОЇ КОМПЕТЕНТНОСТІ
МАЙБУТНІХ УЧИТЕЛІВ ПОЧАТКОВОЇ ШКОЛИ ЗА КРЕДИТНО-
МОДУЛЬНОЮ СИСТЕМОЮ**

У статті розкрито проблему формування професійної компетентності майбутніх учителів початкової школи за кредитно-модульною системою. Обґрунтовано визначення понять “компетентність”, “професійна компетентність”. Представлено зміст теоретичної та практичної підготовки майбутніх учителів початкової школи. Виділено вміння, що формуються в майбутніх учителів початкової школи: педагогічні, аналітичні, прогностичні, проєктивні, рефлексивні, організаторські, комунікативні. Розкрито особливості кредитно-модульної системи навчання у вищих навчальних закладах. Доведено ефективність використання кредитно-модульної системи навчання у процесі формування професійної компетентності.

Ключові слова: компетентність, професійна компетентність, майбутні вчителі початкових класів, кредитно-модульна система.